

BORDEIE BOLINTINEANU DESCOPERITE ÎN AȘEZAREA DE LA CERNICA 'MĂNĂSTIREA IEZERUL'

Camelia-Mirela VINTILĂ *

Abstract: Based on information from the 'Vasile Pârvan' Institute of Archaeology Archives and the National Archive of Romania, in this article the author presents two pit-huts discovered at the Cernica 'Mănăstirea Iezerul' settlement.

Rezumat: În acest articol autorul își propune, pe baza informațiilor descoperite în arhivele Institutului de Arheologie 'Vasile Pârvan' București și în Arhivele Naționale, să prezinte două bordeie descoperite în așezarea de la Cernica 'Mănăstirea Iezerul'.

Keywords: settlement; pit-hut; Boian culture; Bolintineanu phase.

Cuvinte cheie: așezare; bordei; cultura Boian; faza Bolintineanu.

Introducere

Situl arheologic de la Cernica 'Mănăstirea Iezerul' (Plansa I), cunoscut în literatura de specialitate ca 'situl de la Cernica', intră, din punct de vedere administrativ, în componența satului Căldăraru, com. Cernica, jud. Ilfov. Așezările neo-eneolitice au fost descoperite pe o prelungire a terasei (cca. 10 m înălțime) din dreapta fostului râu Colentina, transformat, ulterior, în lacul Cernica (Comșa și Cantacuzino 2001: 7).

Cercetările arheologice au avut un caracter sistematic, fiind conduse între anii 1960-1974 de către Gheorghe Cantacuzino (în zona necropolelor eneolitice și a așezării și necropolei medievale) și Sebastian Morintz (cel care s-a ocupat de cercetarea așezărilor neo-eneolitice).

Limitele așezărilor neolitice se întindeau, în anii 1960-1962, pe o distanță de 81 m, de la marginea pădurii, spre est (Cantacuzino 1960-1962: 1-9).

Spre deosebire de descoperirile funerare care au beneficiat de o monografie exhaustivă (Comșa și Cantacuzino 2001), oferind un tablou general al dispoziției mormintelor și al inventarului funerar din necropolă, informațiile privind structurile de locuire din aceste așezări sunt puține (Cantacuzino și Morintz 1963: 27-89, 1968: 10; Comșa 1974: 11, 1986: 15, 2000: 54-5, 2005: 195).

În arhivele Institutului de Arheologie 'Vasile Pârvan' București¹ și în Arhivele Naționale am găsit informații cu privire la două bordeie cercetate în așezarea fazei Bolintineanu a culturii Boian, de la Cernica 'Mănăstirea Iezerul'.

Stratigrafia așezărilor

Secțiunile săpate în partea de vest, lângă pădure, pe promontoriul unde au fost descoperite așezările neo-eneolitice, au secționat în întregime terenul pe direcția sud-vest – nord-est (S. XV, cu o lungime de 137 m, S. XLI, cu o lungime de 170 m și S. XLII-LV). Din punct de vedere stratigrafic, deși au aceeași succesiune de straturi, prezintă unele deosebiri:

- solul actual, strat de pământ de culoare cenușie;
- strat de pământ de culoare neagră cu fragmente ceramice, chirpici, cărbune, oase de animale. În acest strat, în care s-a constatat existența așezărilor neolitice, au fost săpate numeroase gropi menajere și de bordeie;
- strat de culoare castaniu-brună cu nuanțe roșcate ce conține rare pietricele, multe bucăți de chirpici și fragmente ceramice neolitice de mici dimensiuni;
- solul viu, strat de loess de culoare castaniu-închisă, roșcată, conține o cantitate mică de concrețiuni calcaroase, este mai albicios și se află la o adâncime mai mare din cauza grosimii straturilor suprapuse;
- solul viu, strat de argilă de culoare vinețiu-gălbuie cu depuneri calcaroase (Cantacuzino 1963a: 1-13).

În partea centrală, zona puțin înclinată a promontoriului, stratul de pământ de culoare neagră se îngustează iar spre est se îngroașă din nou și își schimbă aspectul, deoarece cuprinde două niveluri: unul, la partea inferioară, ce conține materiale din epoca bronzului iar celălalt, la partea

* Muzeul Municipiului București, B-dul I. C. Brătianu nr. 2, sector 3, 030171, București, România; c_mirelacamelia@yahoo.com

superioară, cu materiale feudale (Cantacuzino 1963a: 1-13). Astfel, aspectul stratigrafic de la capătul estic al S. XV și S. LXI se apropie și se racordează cu cel din șanțurile deschise în partea de mijloc a promontoriului, dar se deosebește de aspectul stratigrafic observat în partea vestică a acestor secțiuni. Se poate spune că stratul de pământ negru, din nivelul de cultură neolitic, s-a păstrat mai bine în zona de vest a promontoriului (a așezărilor neolitice), pe când, în partea de est a acestuia, pământul negru a fost spălat și cărat de ape spre lac, fiind înlocuit printr-un alt pământ negru, format ulterior și care conținea, la partea inferioară, materiale din epoca bronzului și la partea superioară materiale feudale (Cantacuzino 1963a: 1-13).

În concluzie, trebuie reținute aceste mici diferențe stratigrafice între partea înaltă, situată la vest și partea mai joasă a promontoriului, situată la mijloc și spre est (Cantacuzino 1963a: 1-13).

La Cernica 'Mănăstirea Iezerul', stratul de cultură aparținând fazei Bolintineanu a culturii Boian s-a format numai pe suprafața bordeielor și în spațiul dintre ele (Cantacuzino 1960-1962: 1-9).

Între anii 1960 și 1974 au fost surprinse 65 de gropi, unele dintre ele de bordeie, altele folosite ca gropi de provizii (Planșa II). Acestea au acoperit zona de nord a terasei, de-a lungul Colentinei (Cantacuzino și Morintz 1968: 10-1; Comșa 1975: 19-20).

Descrierea bordeielor

Bordeiul 1, S. XV și Caseta 1 (Planșa III).

Pentru surprinderea lui în totalitate s-a deschis, pe latura de nord, Caseta 1 de 7,60 m (pe axa vest-est) și 4,15 m (pe axa nord-sud) (Cantacuzino 1960-1961: 1-5; 1961: 21-3; Ds. 162: 2; Ds. 224: 1-16; Ds. 255: 1-10; Ds. 255a: 1-10). Groapa bordeiului a pornit din stratul de pământ negru, care în S. XV este un strat de cultură neolitică, ce a tăiat și a pătruns în stratul de loess de culoare cafenie-de pădure, fără a distruge stratul de loess galben cu concrețiuni calcaroase. Aici, acest strat conținea numeroase fragmente ceramice și bucăți de chirpici (Cantacuzino 1960-1961: 1-5; 1961: 21-3; Ds. 162: 2; Ds. 224: 1-16; Ds. 255: 1-10; Ds. 255a: 1-10).

Avea o formă ovală, cu dimensiuni surprinse de 2,46 m (pe axa vest-est) și 2,56 m (pe axa nord-sud), cu o suprafață utilă de aproximativ 6,30 m². Fundul gropii bordeiului a fost surprins la adâncimi inegale față de nivelul solului din anul 1961. În partea de nord se afla, la -1,40 m sub solul actual, groapa săpată pătrunzând în stratul de loess castaniu iar în partea de sud se afla, după profil, la -1,10-1,20 m, deosebire explicabilă prin faptul că în acest loc se afla vatra, din chirpici bine ars, din care s-au păstrat bucăți mari, pe care se observau urme de ardere și fum (Cantacuzino 1960-1961: 1-5; 1961: 21-3; Ds. 162: 2; Ds. 224: 1-16; Ds. 255: 1-10; Ds. 255a: 1-10).

În umplutură au fost găsite numeroase fragmente ceramice dar și o râșniță realizată dintr-o piatră de râu, ce avea o concavitate pentru măcinat, descoperită în partea vestică a bordeiului. În partea sudică au fost găsite bucăți mari de chirpici ce proveneau de la o vatră dar și oase de bovine și ovine (Cantacuzino 1960-1961: 1-5; 1961: 21-3; Ds. 162: 2; Ds. 224: 1-16; Ds. 255: 1-10; Ds. 255a: 1-10).

Bordeiul 2, S. XV, Caseta 2 (Planșa IV)

Era amplasat la 22,40 m est față de Bordeiul 1 (Cantacuzino 1961: 19-20; Ds. 162: 2; Ds. 224: 1-16). Pentru surprinderea lui în totalitate s-a deschis, pe latura de nord, Caseta 2 cu dimensiunile de 3,50 m (pe axa nord-sud) și 4,30 m (pe axa vest-est) (Cantacuzino 1961: 19-20; Ds. 162: 2; Ds. 224: 1-16). Groapa bordeiului a pornit din stratul de pământ negru, care în S. XV este un strat de cultură neolitică, a tăiat stratul de loess de culoare cafenie-de pădure până în apropierea stratului de loess galben cu concrețiuni calcaroase (Cantacuzino 1961: 19-20; Ds. 162: 2; Ds. 224: 1-16). A fost surprins parțial, având o formă circulară, cu diametrul de 3,65 m. S-au păstrat părți din pereții bordeiului, cu o înălțime de 0,60 m spre est și 1,07 m spre vest. Fundul său a fost evidențiat la -1,85 m față de nivelul solului din anul 1961 (Cantacuzino 1961: 19-20; Ds. 162: 2; Ds. 224: 1-16).

În umplutura bordeiului și în peretele de nord al S. XV au fost găsite numeroase fragmente ceramice aparținând fazei Bolintineanu a culturii Boian (Cantacuzino 1961: 19-20; Ds. 162: 2; Ds. 224: 1-16).

Concluzii

Bordeiele descoperite au fost datate de către Gh. Cantacuzino în faza Bolintineanu a culturii Boian. Din păcate, nu am găsit și materialul arheologic identificat în aceste complexe.

Note

¹ Mulțumim doamnei dr. Roxana Dobrescu, responsabilul Arhivei Institutului de Arheologie 'Vasile Pârvan' București, pentru facilitarea accesului la aceste documente.

Bibliografie

- Dosar 162 (= Ds. 162) Arhivele Naționale ale României, fond Gh. Cantacuzino.
 Dosar 224 (= Ds. 224) *Cercetările arheologice de pe teritoriul comunei Cernica în 1960-1961*, Arhivele Naționale ale României, fond Gh. Cantacuzino: 1-16.
 Dosar 255 (= Ds. 255) *Raport 1961 - Așezarea și necropola neolitică de la Cernica*, Arhivele Naționale ale României, fond Gh. Cantacuzino: 1-10.
 Dosar 255a (= Ds. 255a) *Descoperiri arheologice în apropierea Bucureștilor, rezultate cercetări anii 1960-1962*, Arhivele Naționale ale României, fond Gh. Cantacuzino: 1-10.

* * *

- Cantacuzino, Gh. (1960-1961) *Așezarea și necropola neolitică de la Cernica - raport 1960-1961*, manuscris, Arhiva Institutului de Arheologie 'Vasile Pârvan', București: 1-5.
 — (1960-1962) *Descoperirile neolitice de la Cernica - raport 1960-1962*, manuscris, Arhiva Institutului de Arheologie 'Vasile Pârvan' București: 1-9.
 — (1961) *Carnet de săpătură 9/1961*, Arhiva Institutului de Arheologie 'Vasile Pârvan' București.
 — *Raport preliminar privind cercetările arheologice executate în 1963 de șantierul Cernica al Academiei R.S.R.*, manuscris, Arhiva Institutului de Arheologie 'Vasile Pârvan', București: 1-13.
 Cantacuzino, Gh. și Morintz, S. (1963) 'Die Jungsteinzeitlichen funde in Cernica (Bukarest)', *Dacia. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne, Nouvelle Serie VII*: 27-89.
 — (1968) 'Descoperirile arheologice de la Cernica și importanța lor pentru cunoașterea vechilor culturi din țara noastră', *București. Materiale de Istorie și Muzeografie. Muzeul Municipiului București VI*: 7-26.
 Comșa, E. (1974) 'Nouvelles données sur l'évolution de la culture Dudești (phase Cernica)', *Dacia. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne, Nouvelle Serie XVIII*: 9-18.
 — (1975) 'Nouvelles données relatives à la phase Bolintineanu de la culture Boian (à la lumière des fouilles de l'agglomération de Cernica)', *Dacia. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne, Nouvelle Serie XIX*: 19-26.
 — (1986) 'Date privind evoluția tipurilor de locuințe din epoca neolitică din Muntenia', *Anuarul Muzeului de Istorie și Arheologie Prahova III*: 13-32.
 — (2000) 'Types d'habitations dans l'aire de la culture de Dudești en Valachie (Munténie)', *Studia Antiqua et Archaeologica VII*: 51-9.
 — (2005) 'The dwellings in the range of the Dudești culture', în V. Spinei, C-M. Mantu Lazarovici și D. Monah (ed.) *Scripta prehistorica, Miscellanea in honorem nonagenarii magistri Mircea Petrescu-Dîmbovița oblata*, pp. 193-200, Iași: Ed. Trinitas.
 Comșa, E. și Cantacuzino, Gh. (2001) *Necropola neolitică de la Cernica*. București: Ed. Academiei Române.

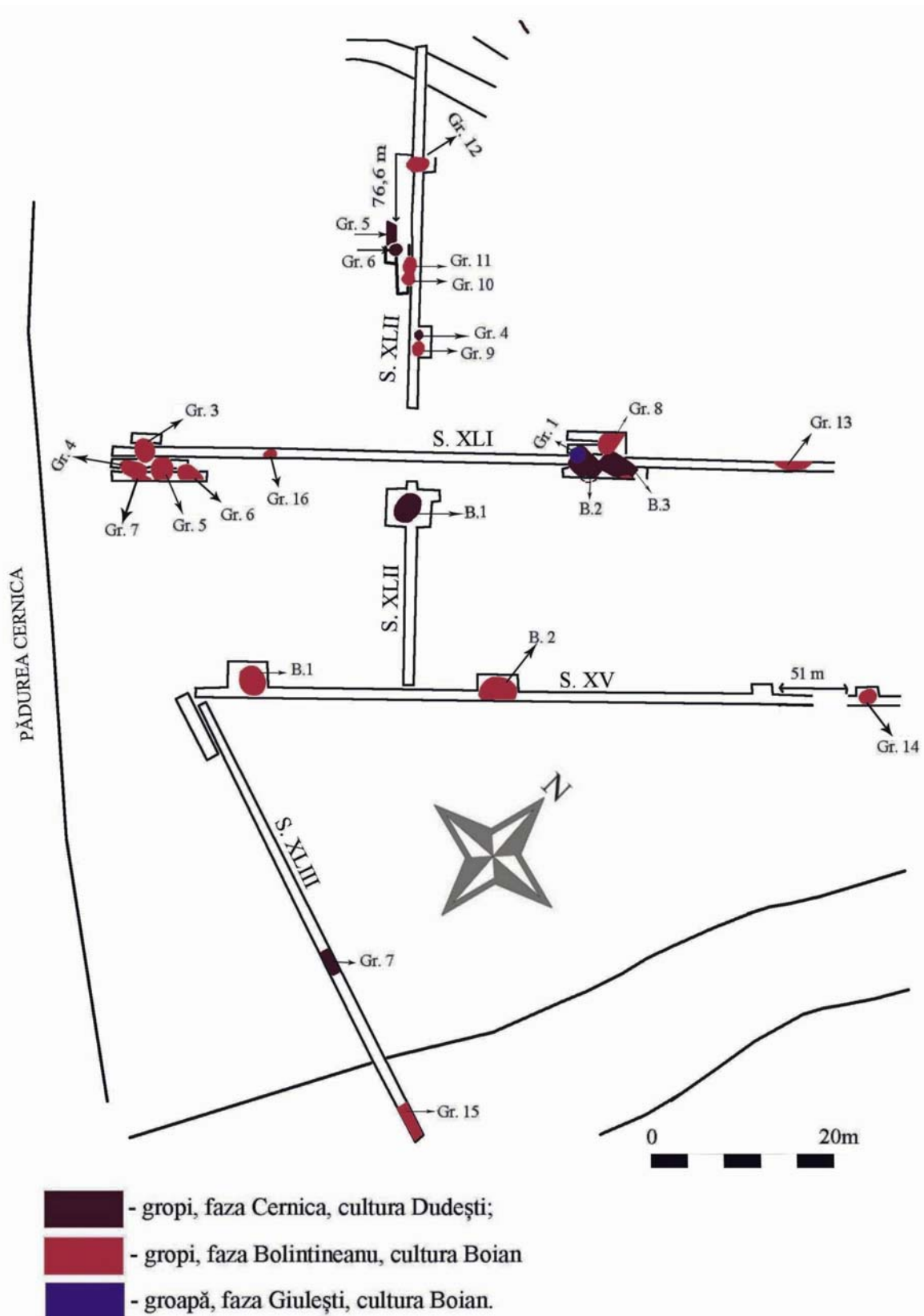
1

2

Plansa I. Imagini asupra așezării de la Cernica 'Mănăstirea Iezerul': 1, după Comșa 1974: 13, fig.2; 2, după Comșa 1974: 13, fig.3.

Images of Cernica 'Mănăstirea Iezerul' settlement: 1, after Comșa 1974: 13, fig.2; 2, after Comșa 1974: 13, fig.3).

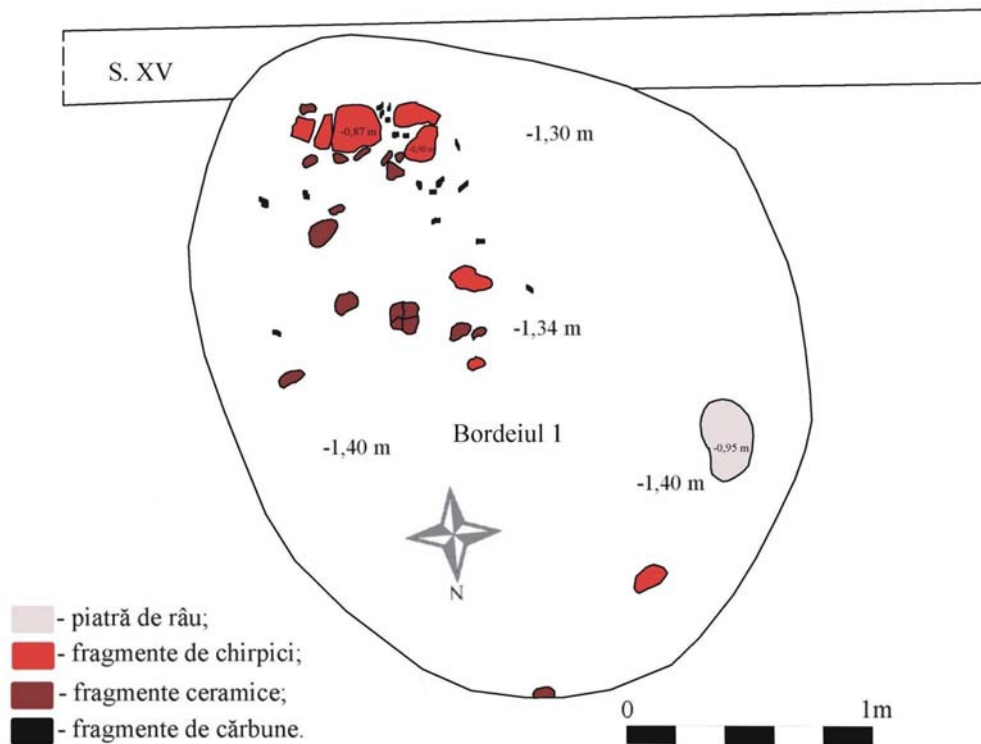

Planșa II. Cernica 'Mănăstirea Iezerul': planul săpăturilor din anii 1961-1962 (după Cantacuzino și Morintz 1963: 31, prelucrat).

Cernica 'Mănăstirea Iezerul': excavations plan, 1961-1962 (after Cantacuzino and Morintz 1963: 31, modified).

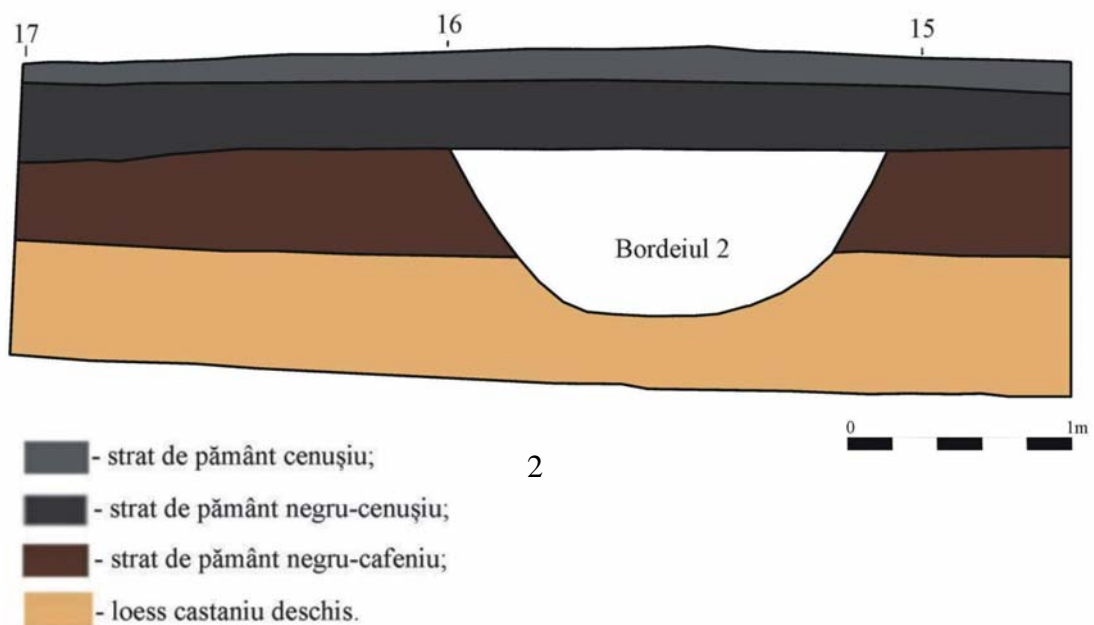
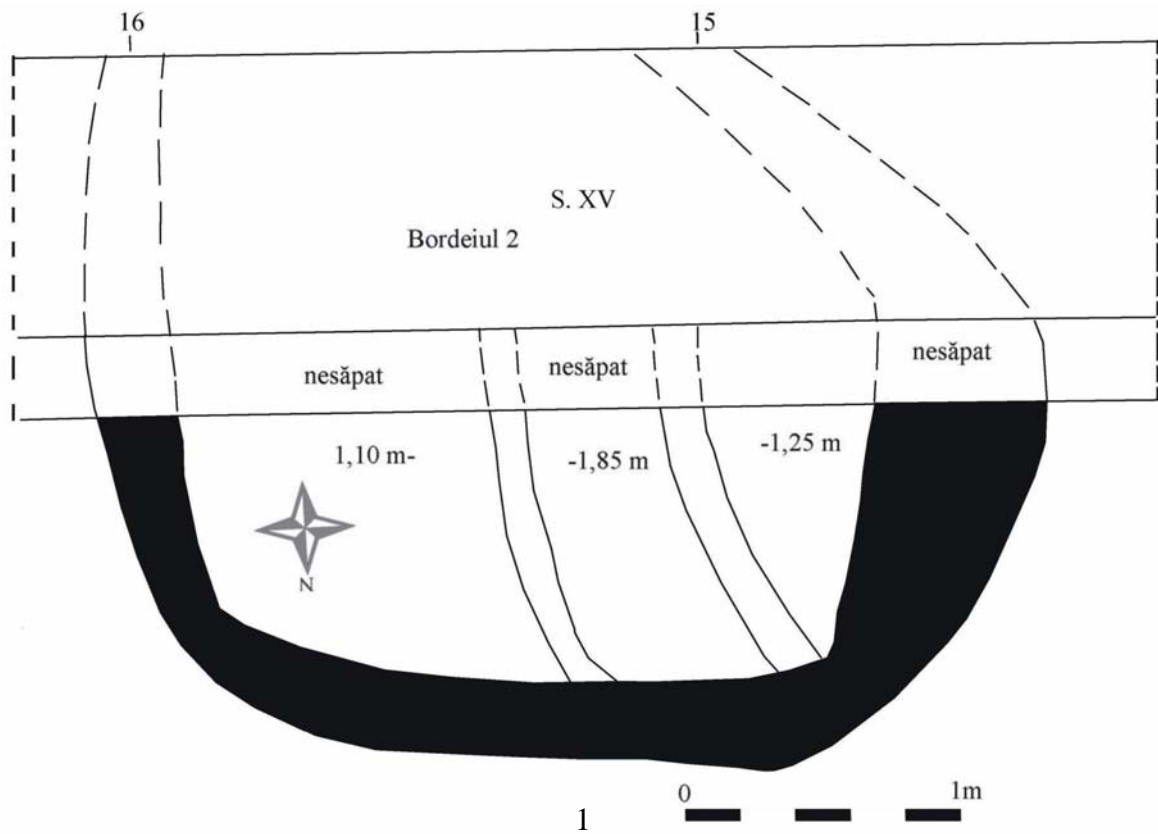
1

2

Planșa III. Cernica 'Mănăstirea Iezerul', faza Bolinteanu - cultura Boian: Bordeiul 1, fotografie (1) și grund (2), după Cantacuzino, fond din Arhiva Institutului de Arheologie 'Vasile Pârvan' București (prelucrate).

Cernica 'Mănăstirea Iezerul', Bolinteanu phase - Boian culture: Pit-hut no. 1, photo (1) and ground plan (2), after Cantacuzino, 'Vasile Pârvan' Institute of Archaeology Archive fund (modified).

Plansa IV. Cernica 'Mănăstirea Iezerul', faza Bolintineanu - cultura Boian: Bordeiu 2, plan (1) și profilul sudic (2), după Cantacuzino, fond din Arhiva Institutului de Arheologie 'Vasile Pârvan' București (prelucrate).

Cernica 'Mănăstirea Iezerul', Bolintineanu phase - Boian culture: Pit-hut no. 2, plan (1) and southern profile (2), after Cantacuzino, 'Vasile Pârvan' Institute of Archaeology Archive fund (modified).